

PALLIATIEVE ZORG IN CORONATIJD

Wil je palliatieve zorg verlenen? Dit zijn de belangrijkste uitgangspunten.

Palliatieve zorg in Coronatijd is gericht op waardig sterven door voornamelijk het voorkomen en verlichten van lijden. Het gaat om aandacht voor aspecten van fysieke, psychische, sociale en spirituele aard. Behoud van autonomie, toegang tot informatie en keuzemogelijkheden staan voorop.

Bij mensen met Corona kan het stervensproces heel snel gaan. Contacten met anderen zijn door het besmettingsgevaar beperkt. Maak toch verbinding. Aandacht is het allerbelangrijkste wat je kunt bieden. Andere uitgangspunten voor het verlenen van palliatieve zorg zijn Aanwezigheid en Anticiperen.

AANDACHT

Ga het gesprek aan; wie is de mens achter de patiënt?

- *Wat is uw achtergrond (partner, kinderen, beroep, woonsituatie, religie)?*
- *Wat is belangrijk voor u?*
- *Welke hoop, angst of verwachting heeft u voor de nabije toekomst?*
- *Heeft u zorgen?*
- *Wie wilt u bij u hebben en/of zou u nog willen spreken?*
- *Wat verwacht u van mij en wat kan ik voor u hierin betekenen?*

AANWEZIGHEID

Schrijf je naam en functie op je beschermende kleding of plak een fotosticker.

Contact is essentieel. De beschermende maatregelen beperken de mogelijkheden voor contact en afscheid. In die beperking is het belangrijk om duidelijk aan te geven op wie de patiënt kan rekenen. Uitspreken dat je er voor hem/haar en de naasten bent, helpt om het contact toch mogelijk te maken. Ondersteun bij het contact en de aanwezigheid (indien toegestaan) van naasten.

ANTICIPEREN

Communiceer eerlijk en vermijd het gesprek over de toekomst niet.

Het is belangrijk te anticiperen op wat kan gebeuren op korte termijn omdat de situatie snel en onverwacht kan verslechteren. Het is moeilijk de verslechtering aan te zien komen, voor de patiënt, de naasten en de zorgverlener. Schep geen onrealistische verwachtingen maar houd er rekening mee dat niet iedereen het aankan om de moeilijke waarheid onder ogen te zien. Zeker als het ineens slechter gaat. Bied ruimte om te praten over wat komen gaat door het stellen van open vragen. Pas de zorg zo goed mogelijk aan op de wensen en behoeften van de patiënt. Respecteer de ander als dit niet lukt. Plan concrete vervolgspraken/nazorg wanneer nodig.

BIJZONDERHEDEN CORONA

Mensen zijn benauwd maar ervaren dat vaak niet zo. Het is belangrijk om dat uit te leggen aan de familie. Mensen zijn vaak extreem moe en extra kwetsbaar door onderliggend lijden en kunnen in heel korte tijd snel achteruitgaan. Je klinische blik kan je in de steek laten. Het is belangrijk om daar als zorgverlener rekening mee te houden. Wacht er niet mee om aan de bel te trekken als je twijfelt. Raadpleeg het team palliatieve zorg in jouw regio bij complexe zorg. Het werk is zwaar door de beschermende maatregelen en het contact met de patiënten en naasten is beperkt.

Let goed op jezelf en elkaar. Zoek ondersteuning binnen je organisatie.

WIL JE NAASTEN VAN DE PATIËNT ONDERSTEUNEN?

Dat kan volgens het **IPER** model:

- **Informatie:** deel en vergaar informatie over de diagnose, de ziekte, pijn- en symptoombestrijding, behandeling en prognose. Denk na over:
  - Wat als patiënt niet meer kan beslissen (wils- of zorgverklaring?)
Wie mag namens hem spreken en is bekend wat patiënt belangrijk vindt?
  - Werk in een drietrap wat is beste scenario, meest waarschijnlijke scenario en slechtste scenario? Wat betekent dit voor patiënt en naasten?
- **Praktische steun:** bied opvang kinderen / huishouden / respijtzorg / etc.
- **Emotionele steun:** bied steun bij het aangaan van gesprekken tussen patiënt en naasten over de dood en het levenseinde; heeft een naaste schuldgevoelens, angst, onzekerheid, verdriet over aanstaand verlies? Bied eventueel geestelijk verzorger aan.
- **Rol/identiteitsbehoefte.** Vraag: *Hoe gaat het met u? Weet u waar u terecht kunt voor ondersteuning?* Een naaste kan ook een zorgvrager zijn! Bied nazorg. Dat helpt de naasten bij het verwerkingsproces.

INFORMATIE

Deze informatie is aan verandering onderhevig. Voor updates en actuele informatie: palliaweb.nl/covid19
Kijk voor het team palliatieve zorg in jouw regio op: palliaweb.nl/zorgpraktijk/consultatie/consultatie

Dit zakkaartje is gebaseerd op materiaal van:
Bureau MORBidee (Bruntink en Overman),
W.Slort, Expertisecentrum Mantelzorg & Vilans.
Bronmateriaal is te vinden op: 02PZ.nl/corona

Deze zakkaart kwam tot stand in coproductie tussen het programma O²PZ en het Jeroen Bosch ziekenhuis (speciale dank aan Tineke Smilde).

